

RINGKIRI KOOLIDELE

Ilusat peagi algavat uut õppeaastat! Selleks, et õppeaasta mööduks ladusalt, edastab Andmekaitse Inspeksioon haridusasutustele meeldetuletuseks mõned soovitud isikuandmete töötlemise osas. Haridusasutus on vastutav töötleja, kes töötleb õpilaste, töötajate ning lapsevanemate/lapse eestkostjate andmeid. Sellele nimekirjale võivad lisanduda ka muude isikute, näiteks vilistlaste andmed. Käesolevas ringkirjas keskendume eelkõige õpilaste andmete töötlemisele.

Allpool oleme välja toonud enam levinud olukorrad ja probleemid, mille kohta saab inspeksioon kõige rohkem küsimusi või mille osas oleme märganud vajakajäämisi.

Valvekaamerate kasutamine koolides.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus näeb ette, et koolis on videovalve kasutamine lubatud üksnes õpilaste ja koolitöötajate turvalisust ohustava olukorra ennetamiseks ning olukorrale reageerimiseks. Ekslikult soovitakse kaamerate kasutamisel tugineda turvaseadusele, mis on vale. Turvaseadusele saab tugineda turvateenuseid osutav ettevõtte. Kui kaameraid

soovitakse ka vara kaitseks, siis tuleks tugineda isikuandmete kaitse üldmäärusele ja õigustatud huvile. Sellisel juhul tuleb Teil ka läbi viia õigustatud huvi hinnang.

Valvekaameraid tohib kasutada vaid ruumides, kus on turvalisuse tagamine realselt põhjendatud. Puhkeruumides, riietusruumides, tualettruumides jms on kaamerate kasutamine keelatud. Samuti ei ole põhjendatud nende kasutus klassiruumides, kus viibitakse suure osa ajast ning seda pidevalt, mitte ajutiselt nagu seda võib öelda sissepääsude juures viibimise kohta.

Ürituste pildistamine ja nende avaldamine.

Haridusasutus on üldjuhul avalik koht, kuid avalikuks ei saa pidada klassiruumis/rühmas toimuvaid tunde, mis on mõeldud kindlale grupile lastele. Haridusasutuse avalikus ruumis (nt õueala) ja avalikel üritustel (nt aktustel), võib ilma nõusolekuta avalikustamise eesmärgil pildistada-filmida, kuid eelnevalt tuleb tagada teavitatus kohapeal, et isikutel oleks võimalus ise otsustada, kas soovivad kaamera ette jääda või mitte.

Isiklikuks otstarbeks võib iga inimene koolis pildistada/filmida ilma eelnevat nõusolekut küsimata. Näiteks võib lapsevanem koolis oma last pildistada nii, et pildile jäävad ka teised lapsed ilma selleks teistelt lastevanematelt luba küsimata. Kindlasti ei hõlma isiklik otstarve piltide/videode avalikuks tegemist Internetis, selleks on vaja juba pildil/videol olevate isikute, laste puhul seaduslike esindajate eelnevat nõusolekut. Kui mõni laps või lapsevanem aga rikub pildistamisel või nende avaldamisel reegleid, siis selle tegevuse eest ei vastuta kool, vaid siiski isik ise.

Kõik, mis puudutab muul juhul (nt kutsetega üritusel) pildistamist ja fotode avalikustamist, siis on selleks vajalik isikute või nende seaduslike esindajate eelnev nõusolek.

Mõelda läbi, milliseid keskkondi õppetöökse kasutatakse ja kas selleks on vaja ka nõusolekut.

Esmalt selgitame, et otsused, milliseid keskkondi ja äppe tunni läbiviimisel kasutada, peaks tegema kool, mitte iga õpetaja eraldi. Erandina võib välja tuua keskkonnad, mis ei nõua konto tegemist ja ei toimu isikuandmete töötlemist. Iga kool valib ja vastutab millised virtuaalsed keskkonnad on nende hinnangul turvalised ja tööks vajalikud. Oluline oleks valiku juurde kaasata kooli andmekaitsekespetsialist ja tutvuda eelnevalt kasutustingimustega.

Nõusolekut ei pea küsima selliste õppevahendite, õppekeskkondade ja õpperakenduste kasutamiseks, mis on koolis kasutusel üksnes õppetöö läbiviimiseks ning millela õpilane ei saa õppetöös osaleda (nt kooli domeeniga meilikonto, Moodle, erinevad õpikeskkonnad jms). Elektroonilise õppeinfosüsteemi kasutamise ja selles isikuandmete töötlemise alus tuleneb haridus- ja teadusministri määruses toodud mahus ei ole vaja nõusolekut küsida.

Selliste vahendite, keskkondade, rakenduste jms kasutamine ning nende kasutamisega kaasnevate isikuandmete töötlemise põhimõtted tuleb siiski kajastada haridus- ja teadusministri määruses toodud mahus ei ole vaja nõusolekut küsida. Selliste vahendite, keskkondade, rakenduste jms kasutamine ning nende kasutamisega kaasnevate isikuandmete töötlemise põhimõtted tuleb siiski kajastada haridus- ja teadusministri määruses toodud mahus ei ole vaja nõusolekut küsida. Selliste vahendite, keskkondade, rakenduste jms kasutamine ning nende kasutamisega kaasnevate isikuandmete töötlemise põhimõtted tuleb siiski kajastada haridus- ja teadusministri määruses toodud mahus ei ole vaja nõusolekut küsida.

Samas peab nõusolekut küsima, kui kasutatakse õppetööd nõ abistavaid keskkondi või kui isikuandmeid töödeldakse õppetöös kasutatavatesse veebikeskkondadesse juurdepääsu tegemiseks, kui selle juurdepääsu kaudu on võimalik kasutada ka õppetöoga mitteseotud rakendusi (nt Youtube kasutajakonto loomine õpilasele). Rõhutame, et taoline nõusolek peab olema täielikult vabatahtlik ja keeldumine ei või kaasa tuua teistega võrreldes kehvema tingimusi. See tähendab, et kõigilt õpilastelt ei saa nõuda nende kasutamist ning alati tuleks pakkuda alternatiivset lahendust õppeülesande täitmiseks.

Muuhulgas soovime läbi mõelda ka selle, kuidas toimub nende keskkondade hilisem kustutamine kui neid ei lähe enam õppetöökse vaja. Üldreegli kohaselt tuleb isikuandmed kustutada, kui neid ei ole enam vaja kasutada ja andmetöötluse eesmärk on täidetud.

Õpilaste õpitulemuste avaldamine.

Laste edasijõudmist ja õppeedukust peegeldavad andmed on õpilase isikuandmed, millele juurdepääsu võimaldamine kahjustaks oluliselt eraelu puutumatust. Nagu juba mitmel korral selgitatud, siis üldjuhul saab isikuandmete avalikustamine toimuda ainult lapse seadusliku esindaja nõusolekul. Seega ilma eelneva nõusolekuta ei tohiks avaldada hindet, keskmisi hindet ja teisi sarnaseid tulemusi. Õpilaste edusamme tuleb küll tunnustada, aga selleks peaks kool leidma võimaluse, mis ei kajastaks otseselt tulemusi.

Muidugi võib põhjendatud juhtudel anda õpilase hinnete kohta teavet ka teistele isikutele. Näiteks tugispetsialistil on õigus konkreetse õpilase õppeedukuse kohta saada teavet, mis aitab hinnata, kas õpilane vajab tuge. Ka õpetajal on õigus teada saada õpilase teiste õppeainete hindet üksnes põhjendatud juhul: näiteks siis, kui õppenõukogu peab otsustama õpilase järgmisse klassi üleviimise või täiendavale õppetöökse. Alati tuleb seda siiski teha minimaalselt ja eesmärgipäraselt.

Samas ei tähenda eelpool toodu seda, et õpetaja ei tohiks õpilastele üldse tagasisidet anda. Selleks, et ka õpilased mõistaksid klassi üldist taset ja enda edusamme, siis võib õpitulemusi avaldada isikustamata kujul ning tuua näiteks välja kui palju mingit hinnet saadi.

Haiguslehe ja tõendi küsimine puudumise korral.

Alaealiste isikute terviseandmete küsimisel peaks olema alati veel kaalutlevam ja ettevaatlikum. Haigusleht on oma loomult õpilase kohta ilmselge tõend mõjuva põhjusega puudumisest. Seega peab kool, sh õpetajad arvestama lapse osas arsti ettekirjutustega (arstitõendiga) ja ei saa võtta endale õigust hinnata lapse meditsiiniliste küsimuste üle, sest see ei kuulu kooli pädevusse. See tähendab, et sellised tõendid ei vaja ei eraldi hindamist, ega anna alust lisaandmete (diagnoosi) küsimiseks. Õiged ei ole ka olukorrad, kus diagnoosi küsimine on pandud sõltuma sellest, kas õpetaja tõendit arvestab või mitte.

Õpilaste ja vilistlaste nimekirjade avaldamine.

Jätkuvalt tekitab küsimusi ka erinevate nimekirjade avaldamine. Koolis õppivate laste nimekirjade avaldamine haridusasutuste veebilehtedel või muus kanalis ei ole ilma nõusolekuta lubatud. Avalik informatsioon lapse kooli kohta võib muuhulgas kujutada riski lapse turvalisusele, mistõttu on oluline eelneva nõusoleku küsimine. Kuivõrd vilistlaste nimekirjade avaldamine on aastatepikkune traditsioon, siis on inspeksioon seda aktsepteerinud juhul kui isiku nõudel tema andmed vilistlaste loendist eemaldatakse. Lisaks tuleks nimekirju avalikustada nii, et need ei ole interneti otsingumootoritele leitavad. Sellisel viisil nimekirja avalikustamine kujutab endast oluliselt suuremat eraelu puutumatuse riivet ning on isikutele häirivam.

Õppekäikudeks ja ekskursioonideks andmete kogumine.

Juhtumipõhiste ühekordsete ürituste korraldamisel tuleb lapsevanemaid teavitada isikuandmete töötlemisest, nt klassiekskursiooni või õppekäiku organiseerides õpilaste andmeid reisifirmale edastades. Ehk vanem annab igakordse nõusoleku ekskursioonil/muuseumis jms osalemiseks ja kool peaks teavitama vanemat, millised last puudutavad isikuandmed kool selleks tarbeks teenusepakkujale edastab (sh saab vanem siis kaasa rääkida milliseid oma kontaktandmeid ta sel eesmärgil edastada soovib).

**Head õppeaasta algust
soovib Andmekaitse Inspeksioon**

